

6. SINIF MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME: TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ

Mustafa EREN

Bursa Uludağ Üniversitesi, Türkiye

812441002@ogr.uludag.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-6277-6299>

<i>Anf</i>	EREN, M. (2026). 6. SINIF MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME: TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ. <i>İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 18(2), 327-351.
------------	---

ÖZ

Bu çalışma, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan 6. sınıf müzik dersi öğretim programında yer alan yetkinlik temelli ölçme ve değerlendirme anlayışını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden doküman analizi yöntemiyle yürütülmüş; öğretim programında yer alan ölçme ve değerlendirme araçları, değerlendirme türleri, bilişsel düzeyler ve öğrenci rolleri, Müzik Dili ve Müzik Kültürü temaları çerçevesinde tematik olarak analiz edilmiştir. Bulgular, her iki temada da süreç temelli ve performansa dayalı ölçme yaklaşımlarının benimsendiğini; ancak ölçme araçlarının kullanım amaçları, bilişsel odakları ve öğrenci katılım düzeyleri açısından farklılaştığını göstermektedir. Müzik Dili temasında teknik ve temel müziksel becerilerin değerlendirilmesine ağırlık verilirken, Müzik Kültürü temasında yorumlama, karşılaştırma ve kültürel farkındalık gibi bilişsel becerilerin ön plana çıktığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, programın ölçme ve değerlendirme yapısı, farklı temalarda farklı pedagojik işlevler üstlenen ölçme araçları aracılığıyla, yetkinlik temelli yaklaşımı destekleyen bütüncül bir çerçeve sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Müzik Eğitimi, Ölçme Ve Değerlendirme, Yetkinlik Temelli Yaklaşım, 6. Sınıf Müzik Dersi.*

COMPETENCY-BASED ASSESSMENT AND EVALUATION IN THE 6TH GRADE MUSIC CURRICULUM: THE TÜRKİYE CENTURY EDUCATION MODEL

ABSTRACT

This study aims to examine the competency-based assessment and evaluation approach embedded in the 6th grade music curriculum developed within the framework of the Türkiye Century Education Model. The research was conducted using a qualitative document analysis method. Assessment tools, evaluation types, cognitive levels, and student roles included in the curriculum were thematically analyzed within the scope of the Music Language and Music Culture themes. The findings indicate that process-oriented and performance-based assessment approaches are adopted in both themes; however, differences emerge in terms of the purposes of assessment tools, cognitive focus, and levels of student involvement. While the Music Language theme primarily emphasizes the assessment of technical and fundamental musical skills, the Music Culture theme foregrounds skills such as interpretation, comparison, and cultural awareness. Overall, the results suggest that the assessment and evaluation structure of the curriculum provides a holistic framework in which assessment tools assume differentiated pedagogical functions across themes, thereby supporting a competency-based educational approach.

Keywords: *Türkiye Century Education Model, Music Education, Assessment and Evaluation, Competency-Based Approach, 6th Grade Music Curriculum.*

GİRİŞ

Küresel ölçekte yaşanan toplumsal, ekonomik ve teknolojik dönüşümler, eğitim sistemlerinin amaç, içerik ve öğrenme çıktılarının yeniden değerlendirmesini gerekli kılmaktadır. Bu ihtiyacın sonucu olarak bir değişimi de beraberinde getirmektedir. Bilginin hızla yenilediği ve yayıldığı, disiplinler arası sınırların günden güne değiştiği ve bireylerden beklenen yetkinliklerin çeşitlendiği günümüzde, eğitim programları yalnızca içerik aktaran yapılardan çıkarak öğrenenlerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimini bütüncül biçimde destekleyen sistemlere dönüşmektedir (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2019; Pellegrino, 2014). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM), bu dönüşüm ihtiyacının Türkiye bağlamındaki yanıtlarından biri olarak, öğrenme sürecini çok boyutlu bir yetkinlik anlayışı içinde yapılandıran kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2024a). Model, öğrencilerin bilgiye erişme, bilgiyi yapılandırma ve bilgiyi gerçek yaşam durumlarında işlevsel biçimde kullanma becerilerini geliştirmeyi merkezine alırken, ölçme ve değerlendirme sürecini de öğretim sürecinin ayrılmaz ve yönlendirici bir bileşeni olarak konumlandırmaktadır (MEB, 2024a; Eren ve Eren, 2025; Temur, 2025) .

Yenilenen öğretim programlarının yapısında ölçme ve değerlendirmenin, yalnızca öğrenme çıktılarının belirlenmesi için kullanılan teknik bir araç olmaktan çıktığı; öğrenme sürecini destekleyen, öğrenci gelişimini izlemeye olanak tanıyan ve öğrenmeyi görünür kılan pedagojik bir süreç hâline geldiği görülmektedir (Araz ve Altın Öz, 2025; MEB, 2024a). Bu ölçme ve değerlendirme yaklaşımı, öğretim programının yetkinlik temelli yapısıyla doğrudan ilişkilidir. Yetkinlik temelli müfredatlarda ölçme ve değerlendirme, öğrencilerin yalnızca bilgi düzeylerini değil; bilgiyi transfer etme, problem çözme, iletişim kurma, yaratıcı düşünme ve farklı bağlamlarda uygulama kapasitelerini dikkate almaktadır (Baird vd., 2017; Shepard, 2000). Dolayısıyla değerlendirmenin hedefi, yalnızca öğrenme ürününü ölçmek değil, öğrenme sürecinin niteliğini analiz etmek ve öğrenci performansını gerçek yaşamla ilişkili görevler aracılığıyla değerlendirmeye yönelmektedir.

Türkiye ölçeğinde de yaşanan değişimler uluslararası yaklaşımlarla güçlü bir paralellik göstermektedir. OECD'nin Öğrenme Çıktıları Yaklaşımı, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (EQF) ve yetkinlik odaklı program tasarımları, değerlendirmeyi öğrenmenin ayrılmaz bir parçası hâline

getirmektedir (European Commission, 2017; OECD, 2018). Bu çerçeveler, öğrenme çıktılarının açık biçimde tanımlanmasını ve öğrenme süreçlerinin sürekli geri bildirimlerle desteklenmesini teşvik etmektedir. Ayrıca değerlendirme kullanılan araçlardan ziyade değerlendirme stratejilerinin niteliği üzerinden ele alınmaktadır (Hattie & Timperley, 2007; Wiliam, 2011). Bu açıdan bakıldığında TYMM, bu yönelimlerle uyumlu olarak ölçme ve değerlendirmeyi programın temel dayanaklarından biri hâline getirmektedir.

Ölçme ve değerlendirme süreçleri üzerine yapılan araştırmalar, öğrenci başarısındaki anlamlı artışın, değerlendirme araçlarının çeşitlendirilmesi ve geri bildirimin niteliğiyle doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir (Baartman & Quinlan, 2023; Boström & Palm, 2023; Shepard, 2000; Wiliam, 2011). Ayrıca yetkinlik temelli sistemlerde öğrencilerin gelişim seyrini izleyebilen öğretim modellerinin, öğrenmeyi daha derin, kalıcı ve transfer edilebilir hâle getirdiği vurgulanmaktadır (Baird vd., 2017; Le vd., 2014; Pellegrino, 2014). Bu bulgular, TYMM’de ölçme-değerlendirmenin programın merkezinde konumlandırılmasına ilişkin kuramsal temeli destekler niteliktedir.

Türkiye’de gerçekleştirilen çalışmalarda da benzer eğilimler gözlenmektedir. Bu çalışmalar, öğretim programlarında performansa dayalı değerlendirmenin, süreç temelli ölçme araçları ve rubrik kullanımının öğrenci motivasyonunu olumlu etkilediğini; buna karşılık geleneksel test odaklı değerlendirme anlayışının öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini yeterince görünür kılamadığını ortaya koymaktadır (Aydın vd., 2015; Sağlam vd., 2008; Şad ve Göktaş, 2013). TYMM’nin bu yönde attığı adımlar, ulusal yazında uzun süredir dile getirilen gereksinimlere yanıt niteliği taşımaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı, çağın gerektirdiği gereksinimlere yanıt olarak öğretim programlarında güncellemeye gitmiştir. TYMM genel model çerçevesi doğrultusunda düzenlenen müzik dersi öğretim programları incelendiğinde, öğrenme alanlarının ve öğrenme öğretme süreçlerinin temalar üzerinden yapılandırıldığı görülmektedir. Temalar aracılığıyla, müziksel bilgi ve alan becerilerine yönelik düzenlenen öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri; eğilimler, değerler, sosyal duygusal öğrenme becerileri, kavramsal beceriler ve okuryazarlık becerileriyle ilişkilendirilerek öğrencilerin bütüncül bir anlayışla gelişimi hedeflenmektedir. Programda Müzik Dili ve Müzik Kültürü olmak üzere iki tema bulunmaktadır. Bu

temalar, müzik eğitiminin uygulamaya dayalı ve kültürel yorumlayıcı boyutlarını temsil eden iki temel eksen olarak öne çıkmaktadır (MEB; 2024b). Bu tematik yapı incelendiğinde, ölçme ve değerlendirme uygulamalarının eğitim sürecinde bir araç olmaktan ziyade, pedagojik amaç, bilişsel düzey ve öğrenci düzeyi açısından da farklılaşması gerekliliği bir kez daha gün yüzüne çıkmaktadır.

Müzik eğitimi alanında yapılan çalışmalara bakıldığında, müziksel öğrenmenin doğası gereği yapılacak ölçme ve değerlendirmelerin, süreç temelli, performansa dayalı ve çok boyutlu değerlendirme yaklaşımlarını kapsaması gerekliliği vurgulanmaktadır (Alçın ve İnanıcı 2020; Altun ve Gülay, 2024; Elliott & Silverman, 2015; Eroğlu, 2022; McPherson, 2016; Uçan, 2005). Müziksel performansın değerlendirilmesi sürecinde, ölçülecek materyal ya da içeriğin yalnızca teknik doğruluğuna odaklanması yeterli görülmemektedir. Değerlendirme sürecinin; yorumlama, ifade, kültürel bağlamı anlama ve estetik yargı geliştirme gibi becerileri de kapsaması gerektiği çeşitli araştırmalarda vurgulanmaktadır (Türkmen ve Göncü, 2024). Bu doğrultuda, müzik eğitiminde kullanılan ölçme ve değerlendirme araçlarının, öğrencinin öğrenme sürecindeki rolünü görünür kılacak şekilde yapılandırılması önem taşımaktadır.

Tüm bu değişimler ve dönüşümler çerçevesinde mevcut çalışma, yaşanan bu dönüşümü bütüncül ve sistematik bir yaklaşımla incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel amacı, TYMM’de yer alan ölçme ve değerlendirme anlayışını incelemektir. Bu doğrultuda söz konusu anlayışın kuramsal ve kavramsal altyapısı betimlenmekte ve uygulama sürecinde ortaya çıkabilecek olanaklar ile sınırlılıklar değerlendirilmektedir. Çalışma, 6. sınıf müzik dersi öğretim programında ölçme ve değerlendirme ile ilişkilendirilen bölümlerin doküman analizi yoluyla incelenmesine dayanmaktadır. Bu kapsamda programda yer alan öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri çerçevesinde, performans görevleri, süreç değerlendirme araçları ve geri bildirim mekanizmalarına ilişkin yaklaşımın ortaya konulması hedeflenmektedir. Böylelikle hem kuramsal düzeyde ölçme ve değerlendirme felsefesinin görünür kılınması hem de uygulayıcılar açısından programın pratikte sunduğu açılımların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Bu bağlamda TYMM kapsamında hazırlanan 6. sınıf müzik dersi öğretim programında yer alan ölçme ve değerlendirme uygulamalarının temalar arası karşılaştırmalı bir bakış açısıyla incelenmesinin, alan yazına özgün

bir katkı sunacağı düşünülmektedir. Çalışmanın amacı, aynı ölçme araçlarının farklı temalar bağlamında farklı pedagojik işlevler üstlenişini ortaya koyarak, ölçme ve değerlendirmenin program içindeki işlevsel rolünü görünür kılmaktır.

Bu doğrultuda araştırma, TYMM çerçevesi ve anlayışıyla hazırlanan 6. sınıf müzik dersi öğretim programında ölçme ve değerlendirme uygulamalarının genel yapısını ortaya koymayı amaçlayan bir ana problem çerçevesinde yapılandırılmıştır. Bu ana problem, temalar arası farklılaşmayı daha ayrıntılı biçimde incelemek amacıyla alt boyutlara ayrılarak ele alınmıştır. Bu çerçevede çalışmada, aşağıdaki ana araştırma sorusuna ve bu soruya yönelik belirlenen alt araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli doğrultusunda hazırlanmış 6. sınıf müzik dersi öğretim programında, Müzik Dili ve Müzik Kültürü temaları kapsamında ölçme ve değerlendirme uygulamaları nasıl yapılandırılmıştır?

- Müzik Dili ve Müzik Kültürü temalarında ölçme ve değerlendirme uygulamalarının amaçları ve pedagojik işlevleri nasıl farklılaşmaktadır?
- İki tema kapsamında kullanılan ölçme ve değerlendirme araçları, tür, kullanım amacı ve hedeflenen bilişsel düzeyler açısından nasıl düzenlenmiştir?
- Ölçme ve değerlendirme uygulamaları ile programda yer alan sanatsal alan becerileri, kavramsal beceriler ve sosyal-duygusal öğrenme becerileri arasında nasıl bir ilişki kurulmuştur?
- Performans görevleri ve öz değerlendirme uygulamaları bağlamında, öğrencinin ölçme ve değerlendirme sürecindeki rolü temalar arasında nasıl farklılaşmaktadır?
- Ölçme ve değerlendirme uygulamaları, programın zenginleştirme ve destekleme boyutları ile diğer program bileşenleriyle nasıl ilişkilendirilmiştir?
- Temalara göre ölçme-değerlendirme uygulamaları ile program bileşenleri arasında nasıl bir ilişki kurulmuştur?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma kapsamında doküman analizi yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Doküman analizi, yazılı materyallerin içerik, yapı ve anlam açısından sistematik biçimde incelenmesine olanak tanıyan bir yöntem olarak eğitim araştırmalarında sıkça tercih edilmektedir. Politika

belgeleri, öğretim programları ve stratejik yönelim belgesi niteliğindeki resmi raporlar üzerinde gerçekleştirilen çözümlemeler, araştırmacıya programın dayandığı kavramsal çerçeveyi, pedagojik yönelimleri ve uygulamaya dönük beklentileri doğrudan kaynak üzerinden inceleme fırsatı sunar. Bu bağlamda yeni geliştirilen öğretim programlarının felsefesini, ölçme ve değerlendirme yaklaşımını ve yapısal bütünlüğünü anlamaya yönelik çalışmalarda doküman analizi, geçerli ve uygun bir yöntem olarak kabul edilmektedir (Bowen, 2009; Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Bu araştırma tematik ve karşılaştırmalı bir program çözümlemesi yaklaşımı çerçevesinde yapılandırılmıştır. Bu kapsamda TYMM doğrultusunda geliştirilen 6. sınıf müzik dersi öğretim programında yer alan Müzik Dili ve Müzik Kültürü temaları, ölçme ve değerlendirme uygulamaları açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Yöntem, programın resmî ölçme ve değerlendirme ifadelerinin yanı sıra zenginleştirme ve destekleme bölümlerinde yer alan örtük ölçme ve değerlendirme ifadelerinin de temalar arası bir bakış açısıyla analiz edilmesine imkân sağlamaktadır.

Veri Kaynakları

Araştırmanın veri kaynağını, MEB tarafından yayımlanan 6. sınıf müzik dersi öğretim programına ilişkin resmî dokümanlar oluşturmaktadır. İncelemeye alınan dokümanlar aşağıdaki gibidir:

- Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli genel çerçeve dokümanı
- 6. sınıf müzik dersi öğretim programı
- Programın ölçme ve değerlendirme bölümleri
- Beceri alanlarına ilişkin tanımlar, göstergeler ve beceri kodları
- Zenginleştirme ve destekleme bölümlerinde yer alan öğrenme etkinlikleri

Veri Analizi

Araştırmada elde edilen veriler, nitel veri çözümleme tekniklerinden biri olan içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. İçerik analizi, metinlerde tekrar eden kavramları, yapıları, ilişkileri ve tematik örüntüleri ortaya çıkararak veriyi anlamlı ve yorumlanabilir bir bütün hâline getirmeyi amaçlayan sistematik bir süreçtir (Krippendorff, 2013). Bu çalışmada içerik analizi, temalar arası karşılaştırmayı mümkün kılacak biçimde yapılandırılmıştır. Analiz süreci üç aşamada yürütülmüştür:

Veri Kodlama Süreci

Öncelikle tüm dokümanlar ayrıntılı biçimde okunmuş ve ölçme ve değerlendirme ile ilişkili ifadeler kodlanmıştır. Kodlar, hem açık biçimde ifade edilen kavramları (geri bildirim, performans görevi, öz değerlendirme) hem de örtük biçimde ifade edilen pedagojik yönelimleri (süreç temelli değerlendirme, yetkinlik odaklı yaklaşım, öğrencinin sürece aktif katılımı) kapsayacak şekilde oluşturulmuştur. Kodlama sürecinde, kodların her iki tema bağlamında nasıl işlev kazandığı özellikle gözetilmiştir.

Tematik Sınıflandırma

Kodlar arasındaki ilişkiler analiz edilerek, araştırmanın alt problemleriyle uyumlu olacak biçimde dört ana tema oluşturulmuştur:

- Ölçme ve değerlendirme uygulamalarının amaçları ve işlevleri
- Kullanılan ölçme ve değerlendirme araçları ile ölçülen beceriler
- Ölçme ve değerlendirme uygulamalarının alan becerileri, kavramsal beceriler ve sosyal-duygusal öğrenme becerileriyle ilişkisi
- Performans görevleri ve öz değerlendirme uygulamaları bağlamında öğrencinin ölçme ve değerlendirme sürecindeki rolü
- Programda yer alan zenginleştirme ve destekleme boyutlarının, program bileşenleriyle ilişkisi ve ölçme ve değerlendirme sürecindeki işlevi
- Temalara göre ölçme ve değerlendirme uygulamalarının program bileşenleriyle ilişkisi

Temaların oluşturulmasında, kodların araştırma sorusu ve alt problemlerle doğrudan ilişkilendirilmesine özellikle dikkat edilmiş; her tema, Müzik Dili ve Müzik Kültürü temaları arasında karşılaştırma yapılmasına olanak verecek biçimde yapılandırılmıştır.

Kategorilerin Oluşturulması

Her tema altında yer alan ölçme ve değerlendirme araçları, öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri, beceri bileşenleri ile örnek uygulamalar esas alınarak alt kategoriler oluşturulmuştur. Bu yapılandırma, temalar arası benzerlik ve farklılıkların yanı sıra temalar içindeki özgün yönelimlerin görünür kılınmasını amaçlamıştır.

Analiz Birimi

Bu çalışmada analiz birimini, 6. sınıf müzik dersi öğretim programında yer alan ölçme ve değerlendirme ile ilişkili tüm metin içerikleri

oluşturmaktadır. Analiz birimi, ölçme ve değerlendirme sürecine ilişkin anlam taşıyan en küçük metinsel bütünlük olarak tanımlanmıştır. Bu doğrultuda öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri, ölçme ve değerlendirme araçlarına yönelik ifadeler, performans görevleri, öz değerlendirme uygulamaları ile zenginleştirme ve destekleme bölümlerinde yer alan öğrenme etkinlikleri analiz kapsamına dâhil edilmiştir. Ayrıca ölçme ve değerlendirme uygulamalarının alan becerileri, kavramsal beceriler ve sosyal-duygusal öğrenme becerileriyle ilişkilendirildiği metinsel ifadeler de ayrı birer analiz birimi olarak değerlendirilmiştir. Analiz birimleri, Müzik Dili ve Müzik Kültürü temaları bağlamında karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Tabloların Oluşturulma Süreci

Araştırma kapsamında oluşturulan tablolar, içerik analizi sürecinin tamamlanmasının ardından elde edilen tema ve kategoriler doğrultusunda yapılandırılmıştır. Kodlama ve tematik sınıflandırma aşamalarında ortaya çıkan bulgular, benzer özellikler ve işlevler temelinde gruplanarak tablolastırılmıştır. Tablolar, ölçme ve değerlendirme uygulamalarının amaçları, kullanılan araç türleri, ölçülen beceriler, süreç temelli yapı ve program bileşenleriyle kurulan ilişkileri görünür kılmak amacıyla kullanılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada geçerlik ve güvenirlilik, nitel araştırmalarda önerilen inandırıcılık ve tutarlılık ölçütleri doğrultusunda ele alınmıştır. Kodlar ve temalar, doğrudan veri setine dayalı olarak oluşturulmuş; kodlama süreci farklı zamanlarda yeniden gözden geçirilerek tutarlılık sağlanmıştır. Ayrıca analiz süreci ve oluşturulan tematik yapı, ölçme ve değerlendirme alanında uzman bir akademisyen ile müzik eğitimi alanında uzman bir alan uzmanının görüşleri doğrultusunda incelenmiş; alınan geri bildirimler doğrultusunda kodlar ve temalar yeniden gözden geçirilmiştir. Ayrıca bulguların tablolarla desteklenmesi, analiz sürecinin şeffaflığını ve izlenebilirliğini artırmıştır.

Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Bu araştırma, TYMM kapsamında geliştirilen 6. sınıf müzik dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme boyutu ile sınırlıdır. Diğer sınıf düzeylerine ve disiplinlere ait programlar, yalnızca bağlamsal karşılaştırma amacıyla incelenmiş; analiz kapsamına doğrudan dâhil edilmemiştir. Ayrıca

çalışma, yazılı program dokümanlarına dayalı olup sınıf içi uygulamalar, öğretmen veya öğrenci görüşlerini kapsamamaktadır.

BULGULAR

Bu bölümde, 6. sınıf müzik dersi öğretim programında yer alan Müzik Dili ve Müzik Kültürü temalarında kullanılan ölçme ve değerlendirme uygulamalarına ilişkin bulgular sunulmuştur. Bulgular; araştırma soruları doğrultusunda temalar arası karşılaştırmayı mümkün kılacak biçimde ölçme ve değerlendirmenin amaç ve işlevleri, kullanılan araçlar, süreç yapısı, zenginleştirme ve destekleme uygulamaları ile program bileşenleriyle ilişkisi başlıkları altında, tablolarla desteklenerek betimlenmiştir.

Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarının Amaçları ve İşlevlerine İlişkin Bulgular

Müzik Dili ve Müzik Kültürü temalarında ölçme ve değerlendirme uygulamalarına bakıldığında, öğrencilerin ön bilgi ve beceri düzeylerini belirleme, öğrenme sürecini izleme ve öğrenme çıktılarının gerçekleşme düzeyini ortaya koyma amaçlarına hizmet edecek şekilde yapılandırıldığı gözlemlenmektedir. Bu ortak yapı, temalar arasında ölçme ve değerlendirme türleri bakımından bir benzerlik; pedagojik işlevler bakımından ise belirgin bir farklılaşma olduğunu göstermektedir.

Müzik Dili teması incelendiğinde, temada yer alan ölçme ve değerlendirme uygulamalarının, ağırlıklı olarak müziksel söyleme, bedensel hareket ve müzik yazısını çözümleme becerilerine odaklandığı göze çarpmaktadır. Müzik Kültürü teması değerlendirildiğinde ise müzik türleri, çalgı toplulukları ve kültürel bağlamlar arasında karşılaştırma ve özetleme yapabilme becerilerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu bağlamda temalara göre ölçme ve değerlendirmenin amaç ve işlevlerine ilişkin karşılaştırmalı analiz Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Temalara göre ölçme ve değerlendirme türleri, kullanım amaçları ve odaklanan öğrenme alanları

Ölçme ve değerlendirme	Müzik dili	Müzik kültürü
Tanılayıcı değerlendirme	Temel müziksel bilgi ve becerilerin (ritim, ses, hareket) ön düzeyini belirleme	Öğrencilerin müzik türleri ve kültürel bağlamlara ilişkin ön bilgilerini belirleme

Bıçimlendirici değerlendirme	Müziksel söyleme ve uygulama sürecini izleme, anlık geri bildirim sağlama	Kavramsal öğrenme ve kültürel farkındalık gelişimini izleme
Düzyer belirleyici değerlendirme	Teknik doğruluk ve uygulama performansını değerlendirme	Yorumlama, karşılaştırma ve içerik doğruluğunu değerlendirme
Öğrenmeyi destekleme işlevi	Süreç içi geri bildirim ve köprü kurma yoluyla uygulama becerilerini geliştirme	Geri bildirim yoluyla anlamlandırma ve kültürel bağlam kurmayı destekleme
Odaklanan öğrenme alanı	Teknik ve temel müziksel beceriler	Kavramsal, kültürel ve yorumlayıcı beceriler

Tablo 1 incelendiğinde, Müzik Dili ve Müzik Kültürü temalarında kullanılan ölçme ve değerlendirme türlerinin yapısal olarak benzerlik gösterdiği görülmektedir. Ancak bu türlerin kullanım amaçları ve odaklandığı öğrenme alanlarına bakıldığında, bu türlerin temalara göre farklılaştığı gözlenmektedir. Müzik Dili temasında ölçme ve değerlendirme uygulamaları daha çok teknik doğruluk ve uygulama sürecinin izlenmesine hizmet ederken, Müzik Kültürü temasında ise kavramsal öğrenme, kültürel farkındalık ve yorumlama becerilerinin değerlendirilmesine odaklanılmaktadır. Bu bulgu, TYMM’de ölçme ve değerlendirme araçlarının biçimsel olarak benzer olmasına karşın, temalara bağlı olarak farklı pedagojik işlevler kazandığını ortaya koymaktadır.

Ölçme ve Değerlendirme Araçları ile Ölçülen Becerilere İlişkin Bulgular

Programda kullanılan ölçme ve değerlendirme araçları incelendiğinde, her iki temada da bu araçların benzerlik gösterdiği görülmektedir. Kullanılan araçların ölçmeyi hedeflediği beceri türleri ve bilişsel alanlar açısından değerlendirildiğinde de temalara özgü farklılıklar göze çarpmaktadır. Bu bağlamda ölçme araçlarının türleri, kullanım amaçları ve ölçtüğü beceri alanları temalar hâlinde sınıflandırılarak Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Temalara göre kullanılan ölçme ve değerlendirme araçları

Ölçme aracı	Müzik dili - kullanım amacı	Müzik kültürü - kullanım amacı
Gözlem formu	Müziksel söyleme, ritim, bedensel hareket ve uygulama sürecinin izlenmesi	Tartışma, grup etkileşimi ve kültürel farkındalık süreçlerinin izlenmesi
Kontrol listesi	Temel müziksel becerilerin (doğru seslendirme, tempo, eşlik) gerçekleşme düzeyinin kontrolü	Kavramsal bilgilerin ve öğrenme adımlarının tamamlanma durumunun kontrolü
Kısa cevaplı sorular	Nota bilgisi, ritim kalıpları ve temel müzik kavramlarının hatırlanması	Müzik türleri, çalgılar ve kültürel unsurlara ilişkin bilgi düzeyinin yoklanması
Açık uçlu sorular	Müziksel ifadeyi açıklama, uygulama sürecini sözel olarak ifade etme	Karşılaştırma, yorumlama ve kültürel bağlamı açıklama
Çoktan seçmeli test	Temel müzik bilgisi ve kavramların ölçülmesi	Kavramsal ve kültürel bilgilerin ölçülmesi

Tablo 2 incelendiğinde, Müzik Dili ve Müzik Kültürü temalarında kullanılan ölçme ve değerlendirme araçlarının tür bakımından büyük ölçüde benzerlik gösterdiği görülmektedir. Müzik Dili teması incelendiğinde temada kullanılan ölçme araçlarının, uygulamaya ve performansa dayalı becerileri izlemeye yönelik olarak yapılandırıldığı görülmüştür. Müzik Kültürü teması incelendiğinde de bilişsel ve kavramsal becerileri ölçmeye yönelik araçların daha belirgin olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu durum, ölçme ve değerlendirme araçlarının TYMM’de temalara göre farklı pedagojik işlevler üstlenecek biçimde kullanıldığını göstermektedir.

Süreç Temelli Ölçme ve Değerlendirme Yapısına İlişkin Bulgular

Her iki temada da ölçme ve değerlendirmenin yalnızca sonuç odaklı olmadığı; ön değerlendirme, köprü kurma ve öğrenme öğretme sürecine eşlik eden süreç temelli bir yapı sergilediği görülmektedir. Ön değerlendirme aşamasında öğrencilerin mevcut bilgi ve beceri düzeylerinin soru-cevap ve gözlem yoluyla belirlendiği; süreç içinde yapılan değerlendirmelerle birlikte öğrenmenin izlendiği ve gerekli düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir.

Bu süreç yapısının, özellikle performans temelli etkinliklerde öğrencilerin gelişimini izlemeye olanak sağladığı tespit edilmiştir. Temalara göre ölçme ve değerlendirme sürecinin aşamaları ve bu aşamalarda üstlenilen işlevler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.

Temalara göre kullanılan ölçme ve değerlendirme araçları

Bilişsel düzey	Müzik dili	Müzik kültürü
Hatırlama / Tanıma	temel düzey	destekleyici
Uygulama	öncelikli	destekleyici
Çözümleme	sınırlı	öncelikli
Karşılaştırma	örtük	öncelikli
Yorumlama	örtük	öncelikli

Tablo 3 incelendiğinde, her iki temada da hatırlama ve uygulama düzeyindeki bilişsel süreçlerin temalarda yer aldığı gözlemlenmektedir. Bu süreçlerin temalar arasında farklı işlevler üstlendiği de göze çarpmaktadır. Müzik Dili teması incelendiğinde kullanılan ölçme ve değerlendirme uygulamalarının daha çok uygulama ve çözümleme düzeylerinde yoğunlaştığı belirlenmiştir. Müzik Kültürü temasına bakıldığında da karşılaştırma ve yorumlama gibi üst düzey bilişsel süreçlerin belirgin biçimde ön plana çıktığı tespit edilmiştir. Müzik Dili temasında karşılaştırma ve yorumlama becerilerinin tamamen göz ardı edilmediği, ancak daha çok örtük ve destekleyici düzeyde ele alındığı görülmektedir. Bu durum, aynı ölçme ve değerlendirme çerçevesinin, temaların pedagojik önceliklerine bağlı olarak farklı bilişsel derinliklerde işletildiğini göstermektedir.

Bu bölümlerde yer alan örtük ölçme ve değerlendirme uygulamalarının temalara göre dağılımı Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.

Temalara göre beceri türleri ile ölçme ve değerlendirme araçları arasındaki ilişki

Beceri türü	İlişkili ölçme araçları	Müzik dili – beceri odağı	Müzik kültürü – beceri odağı
Alan becerileri (SAB)	Performans görevi, gözlem, rubrik	Müziksel söyleme, ritim uygulama, bedensel hareket	Müziksel söyleme, toplu icra ve ifade
Kavramsal beceriler (KB)	Açık uçlu sorular, performans görevi	Temel kavramları tanıma ve çözümleme (örtük)	Karşılaştırma, özetleme ve yorumlama (öncelikli)
Sosyal-duygusal beceriler (SDB)	Gözlem formu, kontrol listesi	İş birliği, iletişim ve sorumluluk	Öz farkındalık, sosyal farkındalık ve saygı
Okuryazarlık becerileri (OB)	Açık uçlu sorular, projeler, dijital ürünler	Bilgi ve sanat okuryazarlığı	Bilgi, dijital ve kültürel okuryazarlık

Tablo 4 incelendiğinde, ölçme ve değerlendirme araçlarının her iki temada da benzer türlerde kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte, bu araçların ölçmeyi hedeflediği beceri türleri ve odak noktalarının temalara göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Müzik Dili teması incelendiğinde, zenginleştirme bölümünde yer alan ölçme ve değerlendirme uygulamalarının daha çok alan becerileri ve temel müziksel uygulamalarla ilişkilendirildiği görülmektedir. Müzik Kültürü teması incelendiğinde ise kavramsal, okuryazarlık ve sosyal-duygusal becerilerin değerlendirilmesine daha geniş bir alan tanındığı belirlenmiştir. Bu bulgular, ölçme ve değerlendirme uygulamalarının temalara bağlı olarak farklı beceri alanlarına odaklandığını göstermektedir.

Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarının Program Bileşenleriyle İlişkisine İlişkin Bulgular

Temalar açısından değerlendirildiğinde ölçme ve değerlendirme uygulamalarının; alan becerileri, kavramsal beceriler, eğilimler, değerler, sosyal-duygusal öğrenme ve okuryazarlık becerileriyle ilişkilendirildiği belirlenmiştir. Müzik Dili temasında ölçme ve değerlendirme uygulamalarının müziksel söyleme ve hareket becerileriyle doğrudan ilişkilendirildiği görülmektedir. Müzik Kültürü temasında ise ölçme ve değerlendirme uygulamalarının kültürel farkındalık, karşılaştırma ve

yorumlama becerilerine yönelik olarak yapılandığı görülmektedir. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarının program bileşenleriyle kurduğu bu ilişkiler, temalar bazında karşılaştırmalı olarak Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5.

Temalara göre öğrencinin ölçme ve değerlendirme sürecindeki rolü

Öğrenci rolü	Müzik dili	Müzik kültürü
Değerlendirilen öğrenci	performans ve uygulama temelli	performans ve ürün temelli
Sürece katılan öğrenci	uygulama sürecine aktif katılım	tartışma ve öğrenme sürecine aktif katılım
Grup çalışması içinde öğrenci	eşlikli söyleme, birlikte uygulama	grup tartışması, ortak ürün oluşturma
Öz değerlendirme yapan öğrenci	performans farkındalığı	öğrenme ve kültürel farkındalık
Yorumlayan / karşılaştıran öğrenci	örtük, sınırlı	öncelikli ve belirgin

Tablo 5 incelendiğinde, her iki temada da öğrencilerin ölçme ve değerlendirme sürecine aktif biçimde katıldıkları görülmektedir. Bununla birlikte, öğrencinin süreçte üstlendiği rollerin niteliğinin temalara göre farklılaştığı belirlenmiştir. Müzik Dili temasında öğrencinin rolünün daha çok performansın sergilenmesi, uygulama sürecine katılım ve öz değerlendirme yoluyla farkındalık geliştirme ile ilişkili olduğu görülmektedir. Müzik Kültürü temasında ise öğrencinin yorumlama, karşılaştırma ve anlamlandırma becerilerine dayalı roller üstlendiği belirlenmiştir.

Zenginleştirme ve Destekleme Bölümlerindeki Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Bulgular

TYMM çerçevesinde şekillenen öğretim programları incelendiğinde programın “Farklılaştırma” başlığı adı altında “Zenginleştirme” ve “Destekleme” bölümleri yer almaktadır. Bu bölümde yer alan zenginleştirme, öğrenmeyi hızlı kavrayan öğrenciler için konuyu derinleştiren ek çalışmalar içermektedir. Destekleme bölümünde ise zorlanan öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırmak için yapılan ek ve yönlendirici çalışmalar yer almaktadır.

6. sınıf müzik dersi öğretim programında yer alan zenginleştirme ve destekleme bölümleri incelendiğinde, bu bölümlerde ölçme ve

değerlendirme uygulamalarının açık bir başlık altında sunulmadığı; ancak öğrenme sürecine örtük biçimde entegre edildiği görülmektedir. Destekleme bölümünde yer alan etkinliklerin, öğrencilerin kazanımlara ulaşma düzeylerinin belirlenmesine ve eksik öğrenmelerin giderilmesine yönelik olarak yapılandırıldığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda öğrencilerin küçük grup ya da bireysel çalışmalar sırasında gözlemlendiği, süreç içi geri bildirimlerle öğrenmelerinin desteklendiği belirlenmiştir.

Zenginleştirme bölümünde yer alan ölçme ve değerlendirme uygulamalarının, öğrencilerin öğrenme çıktılarının ötesinde düşünme ve üretim gerektiren etkinlikler etrafında yapılandırıldığı görülmektedir. Bu bölümde öğrencilerin yorumlama, karşılaştırma, yaratıcı ürün ortaya koyma ve akran etkileşimi yoluyla değerlendirme sürecine aktif biçimde katıldıkları belirlenmiştir. Zenginleştirme bölümünde kullanılan ölçme ve değerlendirme uygulamalarının, üst düzey bilişsel süreçlere ve performans temelli değerlendirmeye yönelik olduğu görülmektedir.

Zenginleştirme ve destekleme bölümlerinde yer alan bu uygulamalar, ölçme ve değerlendirmenin yalnızca sonuç odaklı bir süreç olarak değil, öğrenmeyi yönlendiren ve derinleştiren bir araç olarak ele alındığını göstermektedir. Bu bulgu, söz konusu bölümlerdeki örtük ölçme ve değerlendirme uygulamalarının işlevsel özelliklerini ortaya koyan Tablo 6 ile desteklenmektedir.

Tablo 6.

Destekleme ve zenginleştirme süreçlerinde ölçme ve değerlendirme ve işlevleri

Öğretim süreci	Ölçme ve değerlendirme	Kullanılan uygulamalar	Temel işlev
Destekleme	Tanılayıcı	Süreç içi gözlem, bireysel çalışma	Eksik öğrenmeleri ve öğrenme güçlüklerini belirleme
	Biçimlendirici	Geri bildirim, tekrar ve pekiştirme etkinlikleri	Öğrenme sürecini destekleme ve yönlendirme
Zenginleştirme	Biçimlendirici	Grup çalışmaları, akran etkileşimi	Öğrenmeyi derinleştirme ve etkileşimi artırma
	Düzyey belirleyici (performans temelli)	Yorumlama, karşılaştırma, ürün ortaya koyma	Üst düzey düşünme ve yaratıcı ifade becerilerini değerlendirme

Tablo 6’da öğretim süreci, destekleme ve zenginleştirme boyutlarıyla ele alınmış; bu süreçlerde kullanılan ölçme ve değerlendirme türleri, uygulamalar ve temel işlevlerle ilişkilendirilmiştir. Destekleme sürecinde ölçme ve değerlendirme uygulamalarının daha çok tanılayıcı ve biçimlendirici nitelikte olduğu görülmektedir. Bu bölümde yer alan etkinliklerin, öğrencilerin eksik öğrenmelerinin belirlenmesine ve öğrenme sürecinin yönlendirilmesine yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Zenginleştirme sürecinde yer alan etkinliklerde ise biçimlendirici ve düzey belirleyici ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yer verildiği; bu uygulamaların üst düzey düşünme, yorumlama ve ürün ortaya koymaya dayalı becerilerle ilişkilendirildiği görülmektedir. Tablo 6’da ortaya çıkan bu yapı, TYMM’de ölçme ve değerlendirmenin farklılaştırılmış öğretim ve süreç temelli bir yaklaşımla ele alındığını göstermektedir.

Temalara Göre Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarının Program Bileşenleriyle İlişkisine Yönelik Bulgular

Tablo 7’de, program bileşenlerinin Müzik Dili ve Müzik Kültürü temalarına göre nasıl yapılandırıldığı gösterilmektedir. Her iki temada da alan becerileri kapsamında müziksel söyleme ve hareket becerilerine yer verilmekle birlikte, bu becerilerin ele alınış biçimi temalara göre farklılaşmaktadır.

Tablo 7.

Program bileşenlerinin temalara göre dağılımı

Program bileşeni	Müzik dili	Müzik kültürü
Alan Becerileri	Müziksel söyleme ve müziksel hareketin doğru ve eşgüdümlü uygulanması	Müziksel söyleme ve hareketin anlamlandırılarak ifadesi
Kavramsal Beceriler	Temel müziksel kavramları çözümleme	Özetleme, karşılaştırma ve yorumlama
Ölçme Araçları	Gözlem formu, kontrol listesi, performans görevi (uygulama odaklı)	Açık uçlu sorular, performans görevi (yorum ve ürün odaklı)
Değerler	Çalışkanlık, saygı, sevgi	Estetik duyarlılık, saygı, kültürel farkındalık
Sosyal-duygusal Beceriler	İletişim, iş birliği	Öz farkındalık, sosyal farkındalık

Tablo 7’de, program bileşenlerinin Müzik Dili ve Müzik Kültürü temalarına göre yapılandırılma biçimine yer verilmektedir. Temalar incelendiğinde, her iki temada da alan becerileri kapsamında müziksel söyleme ve hareket becerilerine yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte, bu becerilerin ele alınış biçiminin temalara göre farklılaştığı dikkat çekmektedir. Müzik Dili temasında söz konusu becerilerin daha çok doğru ve eşgüdümlü uygulamaya odaklandığı; Müzik Kültürü temasında ise anlamlandırma ve ifade boyutunun öne çıktığı görülmektedir. Benzer şekilde, kavramsal, değerler ve okuryazarlık bileşenlerinde Müzik Kültürü temasında üst düzey bilişsel süreçler ve kültürel bağlamın daha belirgin biçimde yer aldığı anlaşılmaktadır. Tablo 7’de ortaya çıkan bu yapı, program bileşenlerinin temalara göre farklılaşan bir düzenleme sergilediğini göstermektedir.

Sonuç olarak, 6. sınıf müzik dersi öğretim programında yer alan Müzik Dili ve Müzik Kültürü temalarında ölçme ve değerlendirme uygulamalarının yapı ve kullanılan araçlar açısından benzerlikler taşıdığı; buna karşın bilişsel derinlik ve beceri odakları bakımından belirgin biçimde farklılaştığı görülmektedir. Bulgular bölümünde sunulan tablolar, ölçme ve değerlendirme uygulamalarının her iki temada da süreç temelli, destekleyici ve farklılaştırılmış bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır. Müzik Dili temasında ölçme ve değerlendirme uygulamalarının daha çok uygulamaya dayalı ve teknik doğruluğa ilişkin müziksel becerilerin izlenmesine olanak tanıdığı; Müzik Kültürü temasında ise kavramsal öğrenme, kültürel farkındalık ve üst düzey bilişsel süreçlerin değerlendirilmesine yönelik uygulamaların daha belirgin olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bu yapı, ölçme ve değerlendirmenin programda yalnızca öğrenme çıktılarının belirlenmesine yönelik bir unsur olarak değil, öğrenme sürecini izleyen ve yönlendiren bir bileşen olarak konumlandırıldığını göstermektedir. Bu bağlamda, izleyen tartışma bölümünde elde edilen bulgular, ilgili alan yazın ve TYMM’nin ölçme ve değerlendirme anlayışı çerçevesinde ele alınacaktır.

TARTIŞMA

Bu çalışmada elde edilen bulgular, TYMM doğrultusunda hazırlanan 6. sınıf müzik dersi öğretim programında ölçme ve değerlendirme yaklaşımının, tematik bir yapı içinde pedagojik amaçlara göre farklılaşan bir program bileşeni olarak ele alındığını göstermektedir. Program kapsamında ölçme ve değerlendirme araçları ile uygulamalarının, öğrenme sürecinde yalnızca sonuca odaklanan bir işlev üstlenmekten çıkarılarak, temalar arasında

karşılaştırma yapılmasına olanak tanıyan bir yapı doğrultusunda yeniden işlevlendirildiği görülmektedir. Bu durum, ölçme ve değerlendirmenin programda standartlaştırılmış bir uygulama olmaktan ziyade, temaların pedagojik hedeflerine göre yeniden yapılandırılan dinamik bir sistem olarak ele alındığını ortaya koymaktadır. Ölçme ve değerlendirme yaklaşımı bu yönüyle değerlendirildiğinde, TYMM'nin yetkinlik temelli ve bağlama duyarlı ölçme anlayışıyla örtüşmektedir (MEB, 2024). Benzer biçimde Temur (2025), TYMM öğretim programlarında ölçme ve değerlendirmenin kapsayıcı ve esnek ilkeler doğrultusunda ele alındığını vurgulayarak, değerlendirme süreçlerinin programın pedagojik felsefesiyle bütünleşik bir yapı sunduğunu belirtmektedir.

Müzik Dili temasında ölçme ve değerlendirme uygulamalarının ağırlıklı olarak uygulama, performans ve teknik doğruluğa odaklandığı görülmektedir. Bu yaklaşım, müziksel söyleme, ritim ve bedensel hareket gibi alan becerilerinin sistematik biçimde izlenmesine olanak sağlamaktadır. İlgili temada değerlendirme, öğrenme sürecinin doğrudan gözlenebilir performans çıktıları üzerinden ele alındığı bir pedagojik çerçevede yapılandırılmaktadır. Ulusal alan yazında müzik eğitimi alanında gerçekleştirilen çalışmalarda da performans temelli değerlendirme anlayışının, öğrencilerin müziksel becerilerini görünür kılmada etkili olduğu vurgulanmaktadır. Alçın ve İnancı (2020) tarafından yapılan çalışmada, müzik öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme süreçlerine yönelik görüşleri incelenmiş; müzik dersinde ölçme ve değerlendirme uygulamalarının daha nitelikli, sistematik ve program kazanımlarıyla uyumlu hâle getirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu çalışmada ayrıca, müzik öğretiminde ölçme ve değerlendirmenin işlevine ilişkin vurgular, performansa dayalı değerlendirmenin müziksel öğrenmenin doğasına uygun bir yaklaşım sunduğunu ortaya koymaktadır. Uluslararası çerçeveler bağlamında 21. yüzyıl becerilerini ele alan Cansoy (2018) ise, bu becerilerin öğrencilere kazandırılabilmesi için öğretim programları, öğretmen rolleri ve öğrenme ortamlarında bütüncül bir dönüşümün gerekli olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda elde edilen bulgular, ulusal alan yazında müzik eğitiminde uygulamaya dayalı ölçme anlayışının gerekliliğini vurgulayan çalışmalarla paralellik göstermektedir. Benzer biçimde Türkmen ve Göncü (2024), müzik derslerinde kullanılan performans görevlerinin pedagojik olarak yapılandırıldığında değerlendirme sürecini öğrenmenin doğal bir parçası hâline getirdiğini ifade etmektedir.

Müzik Kültürü teması incelendiğinde, ölçme ve değerlendirme uygulamalarının karşılaştırma, yorumlama ve kültürel bağlam kurma gibi üst düzey bilişsel süreçlere odaklandığı görülmektedir. Bu temada ölçme ve değerlendirme, bilişsel derinliği artıran ve öğrencinin anlamlandırma süreçlerini görünür kılan bir işlev üstlenmektedir. Program incelemesi sonucunda elde edilen bu bulgu, hem Bloom'un yenilenmiş taksonomisinde tanımlanan üst düzey bilişsel becerilerle hem de Türkiye'de sosyal bilimler ve sanat eğitimi alanlarında yapılan çalışmalarda vurgulanan kavramsal öğrenme gerekliliğiyle örtüşmektedir. Anderson ve Krathwohl (2001), Bloom Taksonomisi'ni güncelleyerek bilişsel süreçleri daha açık biçimde sınıflandırmış ve öğrenme ile değerlendirme süreçlerinin işlevsel bir bütün olarak ele alınmasına katkı sağlamıştır. Benzer biçimde Demirel (2017), etkili program geliştirmenin hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ile ölçme ve değerlendirme boyutlarının tutarlı ve dinamik bir yapı oluşturmaya bağlı olduğunu vurgulamaktadır. Keskin ve Gençel Ataman'ın (2024) ritmik okuma performansını değerlendirmeye yönelik geliştirdikleri ölçek çalışması da müzik eğitiminde bilişsel ve performans boyutlarının birlikte değerlendirilebileceğini göstermesi bakımından bu bulguları desteklemektedir. Bu bağlamda, programda yer verilen açık uçlu sorular ve performans görevlerinin yorumlayıcı becerileri desteklemesi, değerlendirme sürecinin öğrenmeyi derinleştiren bir işlev üstlendiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın bulguları, ölçme ve değerlendirmenin her iki temada da süreç temelli bir anlayışla ele alındığını ve biçimlendirici değerlendirmenin merkezi bir rol üstlendiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, temalar arasında pedagojik farklılaşmalar bulunmasına karşın ölçme ve değerlendirmenin program genelinde tutarlı bir felsefeye dayandığını göstermesi bakımından önemlidir. Geri bildirimin öğrenme üzerindeki güçlü etkisini vurgulayan uluslararası çalışmaların yanı sıra, Türkiye'de gerçekleştirilen araştırmalar da bu bulguyu desteklemektedir. Hattie ve Timperley (2007), geri bildirimin hedefe yönelik, süreç ve öz-düzenleme odaklı biçimde düzenlendiğinde öğrenmeyi anlamlı ölçüde geliştirdiğini ortaya koymuştur. Benzer biçimde Wiliam (2011), biçimlendirici değerlendirmenin öğretim sürecine etkili biçimde entegre edilmesinin öğrenci öğrenmesini ve öğretim niteliğini artırdığını vurgulamaktadır. Buna ek olarak Shepard (2000) ile Baird ve arkadaşları (2017), biçimlendirici değerlendirmenin öğrenme kültürünün ayrılmaz bir parçası olduğunu belirterek, değerlendirmeyi öğretim süreciyle bütünleştiren yaklaşımların etkililiğine dikkat çekmektedir.

Müzik eğitiminin doğası gereği çok boyutlu bir öğrenme süreci gerektirdiği kabul edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, ölçme ve değerlendirmenin yalnızca ürün odaklı değil, süreç, bağlam ve yorum boyutlarını da kapsaması pedagojik açıdan önem taşımaktadır. Altun ve Gülay (2024), ortaokul müzik öğretmenlerinin müzik öğretimi uygulamaları ile ölçme ve değerlendirme süreçlerine yönelik görüşlerini inceledikleri çalışmada, alternatif ve süreç temelli ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının desteklenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Söz konusu çalışmada ayrıca öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme boyutunun güçlendirilmesinin gerekliliği ortaya konulmaktadır. Benzer biçimde Elliott ve Silverman (2015), eylem temelli (praxial) yaklaşımı temel alarak müziksel öğrenmenin yapma, düşünme ve anlamlandırma süreçlerinin birlikte değerlendirilmesini önermektedir. Bu çalışma da özellikle Müzik Kültürü temasında ortaya çıkan değerlendirme yapısının, eylem temelli yaklaşımın öngördüğü bütüncül değerlendirme anlayışıyla benzerlikler taşıdığını göstermektedir. Uluslararası alan yazında müzik eğitiminde otantik ve performans temelli değerlendirmenin önemini vurgulayan çalışmalarda, değerlendirme uygulamalarının sınıf içi pedagojik bağlamla uyumlu biçimde yapılandırılması gerektiği ifade edilmektedir (McQuarrie & Sherwin, 2013).

SONUÇ

Bu araştırma, TYMM doğrultusunda yapılandırılan 6. sınıf müzik dersi öğretim programında ölçme ve değerlendirme uygulamalarının, tematik yapı temelinde farklılaştırılmış, yetkinlik temelli ve süreç odaklı bir anlayışla ele alındığını ortaya koymuştur. Araştırma sonuçları, Müzik Dili ve Müzik Kültürü temalarında kullanılan ölçme ve değerlendirme araçlarının tür bakımından benzerlik gösterdiğini; ancak bu araçların pedagojik işlevleri, ölçtüğü beceri alanları ve bilişsel derinlikleri bakımından temaya özgü biçimde yapılandırıldığını göstermektedir.

Müzik Dili temasında ölçme ve değerlendirmenin daha çok teknik doğruluk, uygulama süreci ve performans becerilerinin izlenmesine hizmet ettiği; Müzik Kültürü temasında ise kavramsal öğrenme, kültürel farkındalık ve üst düzey düşünme becerilerinin değerlendirilmesine olanak tanıdığı belirlenmiştir. Bu durum, ölçme ve değerlendirmenin tek tip bir uygulama olarak değil, programın tematik ve pedagojik kurgusuna ilişkin bir bileşen olarak ele alındığını göstermektedir. Bu sonuç, Türkiye’de müzik eğitimi programlarının değerlendirme boyutuna ilişkin çalışmalarda vurgulanan beceri ve bağlam uyumu gerekliliğiyle örtüşmektedir.

Ölçme ve değerlendirme sürecinde öğrencinin rolünün temalara göre farklılaştığı sonucu da araştırmanın bir diğer bulgusudur. Mevcut farklılaşma, ölçme ve değerlendirmenin öğrenciye yüklediği bilişsel ve pedagojik sorumluluğun tematik olarak yeniden tanımlandığı şeklinde yorumlanabilir. Bu yaklaşım, öğrenci merkezli ve öz düzenleyici öğrenmeyi önceleyen çağdaş ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarıyla uyumludur (Baird vd., 2017; Demirel, 2017). Bu bağlamda çalışma, TYMM kapsamında ölçme ve değerlendirmenin yalnızca öğretmen merkezli bir kontrol mekanizması değil, öğrencinin öğrenme sürecine aktif katılımını destekleyen bir yapı sunduğunu göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, TYMM’de ölçme ve değerlendirme anlayışının yalnızca öğrenme çıktılarının belirlenmesine yönelik bir mekanizma olmadığı; öğrenme süreçlerini yönlendiren, derinleştiren ve tematik yapı içinde anlam kazanan bütüncül bir pedagojik sistem sunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu yönüyle çalışma, müzik eğitimi öğretim programlarında ölçme ve değerlendirmenin temalar arası işlevsel farklılaşmasını ortaya koyan ve ulusal literatürde sınırlı sayıda ele alınan karşılaştırmalı bir program çözümlemesi sunması bakımından özgün bir katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, 6. sınıf müzik dersi öğretim programında ölçme ve değerlendirme uygulamalarına ilişkin aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

- Temalarda kullanılan performans ve uygulama temelli ölçme araçlarının, öğrencilerin bireysel gelişimlerini izlemeye olanak tanıyacak biçimde süreç odaklı rubriklerle desteklenmesi önerilebilir.
- Temalarda yer alan açık uçlu soru ve performans görevlerinin, öğrencilerin kültürel bağlam kurma ve yorumlama becerilerini daha görünür kılaacak örnek etkinliklerle çeşitlendirilmesi önerilebilir.
- Temalarda yer verilen öğrenci öz değerlendirme ve akran değerlendirme uygulamalarına daha sistematik biçimde yer verilmesi önerilebilir.
- TYMM’ye özgü ölçme ve değerlendirme örneklerini içeren uygulama rehberlerinin hazırlanması önerilebilir.
- Gelecek araştırmalarda, TYMM kapsamında geliştirilen ölçme ve değerlendirme anlayışının sınıf içi uygulamalara yansımalarının öğretmen ve öğrenci görüşleri üzerinden incelenmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

Alçın, Ö., İnanıcı, M. K. (2020). Müzik öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme sürecine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(2), 727-757.

Altun, Z. D., Gülay, A. (2024). Ortaokul müzik öğretmenlerinin müzik öğretimi uygulamaları ve ölçme-değerlendirme süreçlerine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 4(57), 143-162. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7039>

Anderson, L. W., Krathwohl, D. R. (Eds.). (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. Longman.

Araz, Z. A., Altın Öz, Z. Ş. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ölçme değerlendirme süreçlerinde dijital teknolojilerin kullanımı: İmam Hatip Lisesi örneğinde bir durum çalışması. *Talim Dergisi*, 3(1), 175–190. <https://doi.org/10.37344/talim.2025.74>

Aydın, H., Yörek, N., Uğulu, İ. (2015). Lise öğrencilerinin performans ödevlerine karşı tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 211-229.

Baartman, L. K., Quinlan, K. M. (2023). Assessment and feedback in higher education reimaged: using programmatic assessment to transform higher education. *Perspectives: Policy and Practice in Higher Education*, 28(2), 57-67. <https://doi.org/10.1080/13603108.2023.2283118>

Baird, J. A., Andrich, D., Hopfenbeck, T. N., Stobart, G. (2017). Assessment and learning: Fields apart? *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 24(3), 317–350. <https://doi.org/10.1080/0969594X.2017.1319337>

Boström, E., Palm, T. (2023). The effect of a formative assessment practice on student achievement in mathematics. *Frontiers in Education*, 8, 1101192. <https://doi.org/10.3389/feduc.2023.1101192>

Cansoy, R. (2018). Uluslararası çerçevelere göre 21. yüzyıl becerileri ve eğitim sisteminde kazandırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 3112-3134. <https://doi.org/10.15869/itobiad.494286>

Demirel, Ö. (2017). *Eğitimde program geliştirme: Kuramdan uygulamaya* (26. bs.). Pegem Akademi.

Elliott, D. J., Silverman, M. (2015). Response to commentaries on music matters: A philosophy of music education, second edition (2015). *Action, Criticism, and Theory for Music Education* 14(3): 106-130. https://act.maydaygroup.org/articles/ElliottSilverman14_3.pdf

Eren, E., Eren, M. (2025). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin vatandaşlık eğitimi üzerine incelenmesi*. 1. Uluslararası Eğitim Kongresi Bildiri Kitabı (310–322). <https://doi.org/10.5281/zenodo.17481257>

Eroğlu, D. (2022). Ses eğitiminde temel becerileri ölçmeye yönelik performans derecelendirme ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 196-205. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.1055847>

European Commission. (2017). *The European qualifications framework for lifelong learning*. Publications Office of the European Union.

Hattie, J., Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81-12. <https://doi.org/10.3102/003465430298487>

Keskin, M., & Ataman, Ö. G. (2024). Müzik eğitiminde ritmik okuma performansını değerlendirme ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Turcology Research*, (81), 575-584. <https://doi.org/10.62425/turcology.1505886>

Krippendorff, K. (2013). *Content analysis: An introduction to its methodology* (3rd ed.). Sage Publications.

Le, C., Wolfe, R., Steinberg, A. 2014. *The past and the promise: Today's competency education movement. Students at the center: Competency education research series*. Jobs for the Future.

McPherson, G. (Ed.). (2016). *The child as musician: A handbook of musical development*. Oxford University Press.

McQuarrie, F. A. E., Sherwin, J. (2013). Assessment in music education: Relationships between classroom practice and professional publication topics. *Research & Issues in Music Education*, 11(1).

Millî Eğitim Bakanlığı. (2024a). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programları ortak metni*. MEB Yayınları.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2024b). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programları*. MEB Yayınları.

OECD. (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. OECD Publishing.

OECD. (2019). *OECD learning compass 2030*. OECD Publishing.

Pellegrino, J. W. (2014). Assessment as a positive influence on 21st century teaching and learning: A systems approach to progress. *Psicología Educativa*, 20(2), 65-77. <https://doi.org/10.1016/j.pse.2014.11.002>

Sağlam, A., Avcı, N., İyibil, Ü. (2008). Fizik öğretmen adaylarının alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerini algılama düzeyleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* (11), 115-128.

Shepard, L.A. (2000). The role of assessment in a learning culture. *Educational Researcher*, 29(7), 4–14. <https://doi.org/10.3102/0013189X029007004>

Şad, S. N., Göktaş, Ö. (2013). Öğretim elemanlarının geleneksel ve çağdaş ölçme değerlendirme yaklaşımlarının incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 14(2), 79-105.

Temur, S. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programları ortak metninin kapsayıcı ölçme ve değerlendirme ilkeleri açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 50 (Suplement 1), 19–41. <https://doi.org/10.15390/EB.2025.13988>

Türkmen, E. F., Göncü, İ. Ö. (2024). Müzik derslerinde uygulanabilecek performans görevi örnekleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22(1), 46-64. <https://doi.org/10.37217/tebd.1301019>

Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi: Temel kavramlar–ilkeler–yaklaşımlar*. Evrensel Müzikevi.

William, D. (2011). *Embedded formative assessment*. Solution Tree Press.